

POWAŻNY (388) *ai*

o jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie), a pochylone (w tym 18 r. błędne znakowanie).

comp i sup (44+2) (nã)poważniejszy (46); -ejszy (3), -(e)jszy (43).

sg m N poważny, poważniejszy (58). ◊ *G* poważn(e)go, poważniejsz(e)go (14). ◊ *D* poważn(e)mu (4). ◊ *A* poważnego, poważniejszego (8), poważny (2); ~ -ego (2), -(e)go (6). ◊ *I* poważnym, poważniejszym (11). ◊ *L* poważnym (2). ◊ *f N* poważnã, poważniejszã (40). ◊ *G* poważnej (12), poważnyj (1) *MurzNT*, ~ -ej (2), -(e)j (10). ◊ *D* poważn(e)j, poważniejsz(e)j (2) *GroicPorz*, *CzechEp*, poważnyj (1) *MurzHist*. ◊ *A* poważną (7). ◊ *I* poważną, poważniejszą (8). ◊ *L* poważn(e)j (7). ◊ *V* poważnã (1). ◊ *n N* poważné, poważniejszé (18); -é (2), -(e) (16). ◊ *G* poważn(e)go, poważniejsz(e)go (20). ◊ *D* poważn(e)mu (3). ◊ *A* poważné, poważniejszé, nãpoważniejszé (13); -é (2), -(e) (11). ◊ *I* poważnym (4). ◊ *L* poważnym (2). ◊ *pl N m pers* poważni, poważniejszy (17). *subst* poważné, poważniejszé (26); -é (1), -(e) (25). ◊ *G* poważnych, poważniejszych, nãpoważniejszych (35). ◊ *D* poważnym (4). ◊ *A m pers* poważn(e) (6), poważnych (1) *StryjKron*. *subst* poważné (28); -é (1), -(e) (27). ◊ *I m* poważn(e)mi (5) *RejZwierc* (2), *ModrzBaz* (2), *ArtKanc*, poważniejszymi (1) *WujNT*. *f* poważn(e)mi (5). *n* poważn(e)mi (4) *WujJud*, *ModrzBaz*, *SkarŻyw*, *WerKaz*, poważnymi *KuczbKat* (3). ◊ *L* poważnych, poważniejszych (15).

Składnia comp: poważniejszy niż(li) (5), nad co (3); niż(li) *KrowObr*, *RejWiz*, *RejPos*, *JanNKar*; nad co *CzechEp*, *NiemObr*, niżli : nad co *CzechRozm* (1:1).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI* (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Pełen powagi, majestatyczny (154) :

a. O ludziach i ich walorach zewnętrznych: zachowujący powagę, stateczny; rozważny, skupiony; niezartobliwy; *gravis Mącz*, *Cn*; *gloria praestans PolAnt*; *magnanimus Mącz*; *dignitatis plenus a. retinens, tristis Cn* (57) : (*did*) Iudas iuż w mieście wyrzawłszy Iozepha w wielkiej wielmożności/ acz go nie znał zle łobie tułzy o odprawie (-) Bracia iuż ia dobrze widzę trudna nam tu łprawa A z tym tak powaznym panem dzyw na [!] nam rołprawa *RejJóz M*; *Mącz* 204c; Abowiem vmyłł łtãteczny á w powaznym cieie połtãnowiony/ ielt iákoby krol włzytkim innym łmyłłom y łprãwãã człowiekã onego *RejZwierc* 19, 249; Drudzy – widzę – są, co go głowã przerownajã, Ale tak podobnego oczy nic nie znajã, Ani tak powaznego, tuszę, iż krol jaki. *KochMon* 25; Włzyłtko męłtwo vtrãciłz poyrzawłszy mu [*Janowi Tworowskiemu*] w oczy. Y vrodã powaznã y łercem ku temu/ Iuż żaden z wãłzych Grekow nie rownay łie iemu. *PaprPan* X2, K; Dżiwował łye Król/ y łercu/ y baczeniu oney powazney bialeygłowy/ y [...] Timokliã wolno pułcił *KochWz* 141; *OrzJan* 120.

powazny w czym (1): *MurzHist* T cf »mãdry i powazny«.

W połączeniach szeregowych (14): Kto nieczłęłto łie łmieie y owłzem barzo mało, bywa człowiek mãdry powazny, y łtãteczny ołtrego rozumu, pilny w łwey rzeczy *GlabGad* O4v; *INnocencyus* łzołty [...] Był człowiek powazny/ vczony/ mãdry/ bãczny/ żywotã dobrego *BielKron* 186v, 184v [2 r.], 187v; [człowiek cnotliwy majãcy dobre wychowanie] łtãnie łie [królem] łprãwiedliwym/ powłcięgliwym/ miernym/ mężnym/ mãdrym/ hoinym/ powaznym/ nabożnym/ y dobrotliwym *GórnDworz* Gg4; ále mowi [*Pan Mojżeszowi*] obierz miedzy nimi [*ludem*] ludzi łtãteczne/ powazne/ cnotliwe/ poćciwe/ á łprãwiedliwe/ á rozdziel ie nã vrzędniki miedzy ludem moim. *RejZwierc* 70v,

125, 135v, 136, 210; P*Ompeius Rzymłki Hetman wielmi vrodziwy/ Był poważny pan prawy ktemu fprawiedliwy PaprPan Q3v; ModrzBaz 5v; Calep 464b.*

W przeciwstawieniach: »poważny, pani poważna ... plotka, wesolej twarzy« (2): Iako y ta nałza pani [...] Tak ci chodzy by łzalona/ a prawie beż pamięci Z oney paniey tak powazney/ że z niey mogli przykład brać Stała łie dzys taka plotka *RejJóz C5; [białagłowa]* wesołey twarzy [...] mułi [...] wesołey/ łwiethney máłci vzywác: Iako druga ktora poważna łeft s przyrodzenia/ wiele przyłporzy łobie oney powagi/ vbiorem/ y obyczáymi do tego łpofobnemi. *GórnDworz X3v.*

W porównaniu (1): RejWiz 27 cf »zacny, poważny«.

Wyrażenia: »poważny(-i) człowiek (a. człek), ludzie« = *gravis vir Mącz [szyk 25:7] (24:8): GłabGad O4v; MurzHist Kv, T; GroicPorz hhv; Człowiek iákił poważny/ znać iż coś zacnego/ Z ochotą łie połpiełzył co rychley do niego RejWiz 170; OrzRozm G2v; BielKron 184v [2 r.], 186v, 187v; Mącz 149b; Bo możeć człowiek poważny łilá dobrego y bez trudnołci y łobie y ludziom czynić RejZwierc 164v; ázałł nie naydziełł onych rołkołłnych hiłthorij o dziwnych łprawach onych ludzi Rycerłkich á ludzi poważnych/ kthorym łie y podziwować/ y z ich dziwnych łpraw vcielzył łie mozełł. RejZwierc 173, B2, 22v, 70v, 92, 135v [3 r.] (18); Ale [ustawy] tákowe máiá być/ ktoreby częłłciá z dobrego rozładku y baczenia łamy łię w nas rodziły/ á częłłciá tełł tákie/ ktorebyłłmy w ludziom cnotliwych/ łtátecznych á poważnych [qui virtute singulari, gravitate et constantia praediti sunt] obaczyłwłzy [...] przyimowáli. *ModrzBaz 5v; SkarŻyw 87; KochWr 27.**

»lata poważne« (1): A ták závždy dziwná łtrałz y dziwná opiekę Pan Bog vkázował nád tákimi ludźmi lat łtátecznych á poważnych. *RejZwierc 125.*

»máłz poważny« = *vir gloria praestans PolAnt (2):* Potym tełł widziáł męłá łiwego/ y wielce poważnego/ nieiáka dziwná á zacná wielmołnołciá ná włzem ozdobionego. *BibRadz 2.Mach 15/13; StryjKron 532.*

»oblicze, twarz poważna(-e); twarzą poważny« (1:1;1): Człowiek łtanem wyłoki/ twarzą poważny/ głofem krzykliwy/ á tuć łye niedáleko od Zurowic rodził w Zabłoycách/ Rámułty przodki iego zwano. *OrzRozm G2v; GórnDworz S3; [Władysław Jagiełowic]* Był vrody wyłokiey/ oblicza łmládego Greckiego/ ále wdzięcznego/ y poważnego/ włofow ruffich *StryjKron 607.*

Szeregi: »poważny a baczny« (1): [ubogiego człowieka sądzi się] przy oblicznołci łednego áłbo dwu opiłych Ceklarzow/ gdzie rzadko bywa człowiek poważny á baczny/ kthoryby wielkołć á potrzebę męki wyrozumiáł *GroicPorz hhv. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»mádry i poważny« (1): patrzác na człowieka onego/ tak mádrrego i tak wewłzech łprawach łwych poważne⁸⁰/ trudno pomyłlić/ iako gorłłzká łalołć łtego mieli *MurzHist T. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]*

»poważny a poćiwy« [szyk 1:1] (2): Ale głos poćiwego á poważnego człowieka/ łeft iáko on piękny bránt v złotnika *RejZwierc 92, 22v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

»poważny a (i) stary (a. letni)« [szyk 1:1] (2): A zaiłte była łalołná rzecz/ patrzyć na człowieka tak poważnego i iuz letniego (Bo tedy miał około piácidłiełłat) *MurzHist Kv; SkarŻyw 87. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»stateczny a poważny« (2): A wżakoż pokoy od burdy/ pokoy od práwá/ pokoy od zbytgow/ pokoy od inych niebezpieczności fwiátá tego/ ten nadobnie ftátecznemu á poważnemu ftárczowi przyfthoi. *RejZwierc* 164v, 125. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

»poważny a surowy« (1): potrzebá temu kto ma być trefny/ áby miał przyrodzenie/ y obyczáie po temu/ á ná káżdą trefność był fpofoalny/ y poftawá/ y twarzá/ bo thá/ im poważnieyfza/ á furowfza ieft/ thym fie więc rzeczenie zda/ dáleko trefnieyfze. *GórnDworz* S3.

»wielki a poważny« (1): Obaczywfy też tho s przykádow ludzi wielkich á poważnych/ iáko fie w tym záchowywáli *RejZwierc* 155v; [O nafzczęfliwfy Pánie/ ktorego P. Bog tak cnotliwą żoną á tak wielkimi á poważnymi fyny obdárzył *HistOtton* 110v].

»zacny, poważny« (1): Wyfzli przed gay ná gorá álic druga páni/ Ale iuż z inákfzemi ftała przypráwami. Znáć iż zacna poważna by iáka bogini *RejWiz* 27.

a. *W funkcji rzeczownika (4)*: Widzyfz ze wżytczy powazni O iey [fortuny] fie łaskę ftaraią Wielką ná to pieczę máią *RejJóz* E7v; *RejWiz* 16v; Też w hámowánium gniewu trzeba wważáć ofoby. Bo iefli poważnieyfzy/ thedy go s wftydem hámowác á poćciwie vpominác małz/ tedy y lam k łobie fnádnie przyść może. *RejZwierc* 81v, 144.

b. *O abstraktach: wynikający z czyjeś powagi, mający poważną wymowę; dodający powagi; traktowany serio; gravis Modrz (94)*: *LubPs* F3v; [reguły i śluby] Ktore Papieżowie náwymyfláli/ y do kościoła Świętego/ iákoby iákie poważne y Bogu przyiemne fwiátości wprowadzili *KrowObr* 150v; Boć w rofkofzách máło znác poważney ftałości/ Wżytko coś iáko przez fen á wżytko we mdłości. *RejWiz* 35; Ale chcemli fie pośmiać/ czáfem ledá s częgo/ Iefli też chcemy mowić/ y co poważnego/ Znaydziefz s káżdym rofpráwę/ wedle ftanu fwego *RejZwierz* 65v; Niechay [dworzanin] vmie z głowy piáć/ lift cudny/ rzecz poważną: więc y wierfz *GórnDworz* G6; Drugi zálie komu to nie przyfthoi/ á iż ma czoś poważnego w łobie/ niechay będzie iáko chce mądry/ żadną miarą tak w to nie trefi: y owfzem chcąc zátrefnowác/ bárzo rychło tym fie chydzi *GórnDworz* L, Ee7v; *RejPos* A2v; niektore obyczáie y poważne obrzędny/ moc Kościelna do niey [do spowiedzi] przydáła. *KuczKat* 210; ku pocźciwemu żywotowi żadne nie fá náuki potrzebnieyfze/ iedno kthore fá rozumem roftroptnym á poważnymi cnotami ozdobrene. *RejZwierc* 13v; káзде práwo by było namocnieyfze iáko będzie ná fztrot pułzczono/ á poważną roftropnością nie będzie opátrowano/ káзде fie zelzyć muśi y bárzo oflábieć muśi. *RejZwierc* 36; ieft to rzecz potrzebna poćciwemu ftanowi ná pilney báczności mieć/ áby fie [...] w tey poważney prawdzie ná wżem ftátecznie á mocnie záchował *RejZwierc* 83; wypifano ony fławne cnoty ich [mężów sławnych i dziwnych]/ ony poważne dzielności/ ony ftałe á poćciwe żywoty ich *RejZwierc* 103v, 17, 19v, 72, 86, 122v, 144v; *CzechRozm* 43v, 172; *ModrzBaz* 137; *CzechEp* 202; *ZawJeft* 3; Hiszpański ięzyk [...] ieft poważnieyfzy y mężnieyfzy niż Włofki *JanNkar* C4v; [Pan Jezus] zá nas y dla nas y potrzeb náfzych wftáwia poważną próbę fwoię/ iáko nawyżfzy Bifkup náfz *SkarKaz* 608b, 610a; [Fortunat ftyfzac coś poważnego/ tefzno go było fluchác tak flowá długiego/ rzekł do niego: [...] *HistFort* B2].

W połączeniach szeregowych (8): Gdy on tyi fwyi mowy koniec vczynił/ z humieli się niewymownie wżyfcy [...] wymowie ie^{so} tak poważny tak ftátecznéi i mądry. *MurzHist* O; *KrowObr* 213; *Classicus testis*, Prawdziwey Státeczney á poważney wiáry człowiek. *Mqcz* 56a; poftánowiwfy

w łobie taki piękny pomierny á poważny żywot/ [...] łtożye mocno przy nim *RejZwierc* 103; cnota iest czoś dziwnego/ poważnego/ á wspanięłego/ á prawie by krolewłkim klenotem/ á zacnych ludzi kołztownym łkárbem mogła być názwaná. *RejZwierc* 142, 31v, 136v; *ModrzBaz* 14v.

W przeciwstawieniach: »dworski, krotochwilny, szalony, trefny ... poważny« (4): *RejZwierc* A2; Ma y metáforá dobrze wzięta/ niemałą grácią/ ták w poważnym rzeczeniu ku chłubie czyyey/ iáko thez y w włzcżknienu trefnym *GórnDworz* Q5v; Wielkich rzeczy/ á poważnych/ niechay w krothochwilną rozmowę [*dworzanin*] nie wthacza: áni w poważną rozmowę/ żártow. *GórnDworz* X2, F8v.

W charakterystycznych połączeniach: poważna(-y, -e) cnota (2), dzielność, historyjki, język, mnimania, napominanie, obieranie, obrząd, prawda, prosba, relacyja, rozeznanie, rozmowa, roztropność, rozważenie, stałość, świętości, upominanie (2), wiara, zdanie.

Wyrażenia: »poważna (jest) mowa, rzecz« [szyk 5:2] (5:2): *MurzHist* Kv; poważna y gładka mowá Pána Wálentego Dębieńłkiego Podłkárbiego/ á prawie Nełtorá Polłkiego *OrzRozm* Q3v; *Mącz* 33c; ábowiem/ też połpolite łłowá [*gdy mówi się o rzeczach wielkich*]/ wczynią rzecz ozdobną/ y poważną/ iegli ie dworzánin przerobić/ á włádzić dobrze będzie wmiáł. *GórnDworz* G; *SkarŻyw* 317; Y przyłzedł do Káphárnaumá miáftá Gálileylłkiego: y tám ich náuczal w łzábáty. Y zdumiewáli fię nád náuką iego: bo byłá poważna mowá iego [*quia in potestate erat sermo ipsius*]. *WujNT Luc* 4/32; *GosłCast* 18.

»poważna myśl« (6): *RejJóz* Lv; *RejZwierc* 127; Krol vpátrzywłzy onę połtáwną iego ołobę y poważną iego mył kazał gi [*Diogenesa*] przywieść bliżey do łiebie *RejZwierc* 135; łtáteczna á poważna mył iego [*człowieka pomiernie używającego swych majętności*] nigdy łie ni ocz zátrownóżyć nie może *RejZwierc* 144, 54, 86v.

»rozum, rozmysł, umysł poważny« [szyk 3:2] (2:2:1): álbo iżby ledáczego w łwym poważnym wmyłle dármo nie máłował. *RejZwierc* 22v; Co włzytko poćciwemu nie może przypásć iedno z rozmyłłu powážnego á z myłli nieułtráżzoney. *RejZwierc* 86v, 81v, 100v, 102.

»poważne słowa, słowka« [szyk 13:3] (15:1): *BielKom* B5; *KrowObr* 213; poważne łłowá/ mądre łentencye [*pism Demostenesa i Cycerona*]/ przenikáią nietylko łercá ludzkie/ ále y te obłoki niebiełkie. *OrzRozm* Q3; *Prot* D; *KuczbKat* 120, 170, 320; *RejZwierc* 91v; *WujJud* 124v; Páweł [...] powinnoć poddáności powážnemi słowy [*gravissimus verbis*] rozłzerza/ gdzie ták piłze/ iż trzeba żebyłmy byli poddáni/ nietylko dla gniewu/ ále też y dla łumnienia. *ModrzBaz* 125; *KochPs* 114; Bo iegli to wczyniła [*namówiła do chowania czystości*] Cecylia Waleryanowi/ Kunegundis Cefarzowi Henrykowi [...] dáleko więcey powážne y dzielnieyłze łłowá/ [...] tá przeczyłtłza Panna miáła. *SkarŻyw* 242; [*anjelskie*] Krotkie łłowá ále wielce powážne/ ták bárzo wzrułzyły on lud/ iłz włzyłcy plákác y żáłowác y popráwę obiecowác poczęli *SkarŻyw* 557, A4v, 207 marg; *WerKaz* 298.

»poważny stan (a. stanik)« [szyk 3:3] (6): *RejJóz* Lv; ty ktorys iest łtanu powážnego/ Nic łie nie włtyday chwalić Pána Bogá łwego. *LubPs* A6, A6; Powážny łtan niczym nie może być zátrownózon. *RejZwierc* B2, 31v, 143v.

»poważne zachowanie« (1): iego [*Józefa*] powážne a cznothliwe zachowanie na wielką radołc a na wielką pocćciwołcz wylzłó *RejJóz* A2v.

»poważny(-e) żywot, życie« [szyk 2:1] (2:1): *RejZwierc* 103, 136v; A iegli fię komu tá moiá powieść zda być płonna/ temu/ nierozumiem záprawde/ coby fię iuz mogłó zdác potrzebnego ku wczciwemu/

zacnemu/ mężnemu á poważnemu ná świećie żyćiu [*ad vitam honeste, magnifice, animose et graviter degendam*]. *ModrzBaz* 14v.

»Szeregi: »poważny a cnotliwy« (2): *RejJóz* A2v; Nie pomárli dziś oni sławni á zacni ludzie/ ktorzy żywothow słwych poważnych á cnotliwych w wielkiej poćciwości vżywáli/ [...] theráz w sławie słwey głośney iáko żywi miedzy námi chodzą. *RejZwierc* 136v.

»dobry a poważny« (1): yáko też inšly zwykli byli czynić [*powinność dobrodziejstw i oddania*] náuczycyelow słwym/ s ktorych náukę á wychowánya dobre á poważne odzyerzawáli. *GliczKsiqż* L6v.

»mądry a poważny« (1): tám [*w rozmowach filozofów*] bez tego być nie mogło/ áby w takich mądrych á poważnych rozmowach czáfem y požártkow pomiernych nie było *RejZwierc* 15v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»męski i poważny« (1): WŁoski ięzyk ácz iešt bliższy łácińkiégo, [...] ieno iż nákáżony, y iuz pieśczeńszy, y różny od onéy męskiéy y poważnéy mowy łácińkiéy *JanNKar* C4.

»nadobny a poważny« (1): dobra myśl twoiá á ochotne ferce twoie niech závázdi vżywa [...] czáfow poćciwie wesółych/ z miłym á z wdzięcznym á s poćciwym towarzysłthwem/ z nadobnemi á s poważnemi rozmowámi *RejZwierc* 102v.

»poważny i ducha bożego pełny« (1): [*chrześcijanie mają doskonale poznać chrzest*] ponieważ on nietylko częśto/ ále też poważnymi y duchá Bożego pełnymi słowy/ táiemnice tey pámiátkę odnawia/ Bołką moc záleca *KuczbKat* 120.

»poważny a roztropny« (1): słáchćicowi pocźciwemu/ [...] nadobna wspaniłość pomiernie ozdobiona nie wádzi/ [...] ktora sie závázdy w poważney á rołtropney myśli ciągnie *RejZwierc* 54.

»rozważny y poważny« (1): [*dobrzy ludzie*] żywothow słwych y obyczáiw słwych poćciwych závázdy rozmyśłem rozważnym y poważnym vżywáią *RejZwierc* 100v.

»stały a poważny« (1): A BOWiem [...] słátemu á poważnemu ferce nie thylko duřzna przygodá ále y thá ciełefna [...] nigdy stráfznią być nie może/ gdy sie ná słwą sławę á ná poćciwość rozmyśli. *RejZwierc* 134v.

»stateczny a (i) poważny« [*szyk 2:1*] (3): on mowił nieiako szálony/ [...] słpráwdziwą á niezmierną boleścią/ i mowá powážną i słtateczną *MurzHist* Kv; *GórnDworz* F8v; *RejZwierc* 144. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»wielki a poważny« (1): Włelkie á poważne wyrozumienie woley á rořkazánia Páńłkyego nam sie w thym Pśalmye okázuie. *LubPs* D2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»poważny i (a) wspani(a)ły« (2): Pátrźze czo tu powážna á wspaniá myśl w iedney ofobie vcźyniá/ że iedná ofobá y wielkie wořłko poráziá/ y oyczyznę od wielkiego vpadku wyzwoliá *RejZwierc* 86v; rzecz iego [*św. Leona*] powážna y wspaniá/ iáką trudno v innych doktorow tráfić/ nigdy z słwey miáry z słodkości y powážności niewychodziá *SkarŻyw* 317. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»zacny a poważny« (1): Zbáwićiel náłz Piotrá wřytkich wiernych głowá y Pářterzem pořtáwił/ gdy mu owce słwoie ku páśieniu słowy zacnemi á poważnemi poruczył *WujJud* 124v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»znamienity a poważny« (1): Aieft zaiſte ſprzyrodzenia w wielu młodzienczykach takowa dowcipu [...] chutkość/ [...] yż też y krom wielkiej nauki/ o wielkich rzeczach roſtropnie mowić mogą/ y wyroki mogą czynić znamienite a powazne *KwiatKsiąż* E3v.

W przen (9) : O poważna w młodym cieie ſzedziwoſci/ iákoſ ná ſobie tákie rzeczy przewieſć mogłá w domu ſwym bogáтым/ nędzę iáko pielgrzym y żebrak cierpieć *SkarŻyw* 136.

Wyrażenia: »poważny klenot« (1): A Pátrzay ná ony poćciwe ludzi wieku ſtárego/ iáko v ſiebie thák poważne klenoty [tj. *cnoty*] vważáli. *RejZwierc* 37v.

»poważne serce« [szyk 4:3] (7): *RejWiz* 35; Y onym ták poważnym ſercem ſwoim vczynił táką myſł onemu Rycerſthwu ſwemu/ że wſzyſcy ná bitwę przyzwolili. *RejZwierc* 149v; Státeczny vmyſł ſercá poważnego/ Iuż ſobie nie ma nigdy nic ſtráſznego. Po tym ſtálego poznałz w káżdym czecie. *RejZwierc* [213], 134v, 144, Bbbv; Wálzá Król: M. [...] przyiáć to [*dzieło*] bédziefz raczył odemnie [...] iáko Máieſtat Królewki/ y ſerce poważné/ zwykło przyimowác od tych/ kótrzy dobro poſpolité/ y ſławę oyczytá/ [...] czym mogą podpiéráią. *OrzJan* 4.

c. O rzeczach (3) : Okryi głowę poważnym rąbkiem/ czapką zalię/ Wdzieyże ſtáteczną ſzubkę z bobrem potym ná lię. *ZbylPrzyg* Bv.

Wyrażenie: »(jako) poważna szata« [szyk 1:1] (2): ſtrzełźcie ſię Doctorów ktorzy chcą wpowáżnych ſzatách chodźić/ i miłuią pozdráwianiá na rynekách *MurzNT Luc* 20/46; Ieſli bédziefz naſládował ſprawiedliwoſci doſtápiłz iey/ á obleczefz iá iáko ſzátę powážną. *BibRadz Eccli* 27/8.

2. Mający poważanie, poważany, cieszący się autorytetem; szanowany; wybitny, ceniony, znany, sławny; gravis Mącz, Modrz, Calag, Cn; honorabilis PolAnt; authenticus, celebris, honoratus, honorificus, spectabilis, summus Mącz; summa auctoritate, venerandus Calag; conspicuus Calep; praeditus auctoritate Cn (94) : *RejWiz* 179v; Kłiążetá Moábłkie wroćiwſzy ſie przyſzli do Báláka opowiedáiąc że Báláám z niemi iſć [tj. *przyjść*] nie chćiał. Powtore tedy poſłał Bálák więcey Kłiążát powážnieyſzych. *BibRadz Num* 22/15; [*poseł króla francuskiego mówił Luteranom*] áby pirwey niź ſie zyiádą ſami/ poſłáli do Fráncyey kilka ludzi vczonych/ co by ſie zgodzili ná iedną rzecz/ á ia knim dwu tákich powážnych vczonych przyſádę/ ktorzy przepoleruią piſmo s. z błędow *BielKron* 213v, 56; Civitas magna inter Belgas auctoritate ac hominum multitudine praestabat, Miáłto było powážnieyſze y náſiedleyſze. *Mącz* 419c, 157d, 266d; *RejPos* 63v, 166; o takim ſtrzyżeniu [*włosów na kształt korony*] ſtárzy y powážni Oycowie/ iáko Dionyſius Areopágitá/ Auguſtin/ y Hieronym czyniá zmiankę. *KuczbKat* 240; *RejZwierc* 28; *Calag* 146a; ſá niektorzy doſyc ſtarzy y powážni Doktorowie koſcielni/ ktorzy to ćwierdzą [...] *SkarŻyw* 242, kt; [*papieże*] bowiem Rzymſkie imię oſławili/ y powážne vczynili *NiemObr* 158; Iuż tho Miáłto złupione/ bédąc przed tym powážne/ vczynił ie płáczliwie/ ku tuleniu nie chćiwe. *ArtKanc* K9v; Conspicuus – Mądry, oſtrozny. Ten naktorego ſzie wſzifcy ogłádaią, pow[a]zny. *Calep* 248b, 921b; gdyż y látá/ y w obcych kráiach práktyká/ y vſtáwiczne powážnych Authorow czytánia/ ku náturze y dowćipowi iego [*kasztelana sochaczowskiego*] [...] máteryey mu ſilá dodác mogą *GostGospSieb* +4v; *LatHar* 596; *WujNT* 728; *SzarzRyt* D2v; [[*Bóg*] to ſpráwił że oná byłá Mátką y corká/ ſтворzeniem y rodźicielką Stworzyćielá/ ſługá y Mátką powážną. *BzowRóz* 51].

poważny u kogo (1): A tak gdy sie tak otrząsniesz/ á bezpieczniejszą myśl w łobie poştánowiś/ wnet v wśitkich wdzięczniejszym y poważniejszym zoştániesz *RejZwierc* 86.

poważny w czym (1): Tą [cnotą] y dziś łą poważni w części Sámuelowie/ Tą máią nieboletni wiek Eliańzowie. *RybGęśli* D4.

W połączeniach szeregowych (17): ná tych śprawách ludzie mądrzy/ śtáteczni/ poważni/ w prawie ćwiczeni śyadáią/ przed ktorými śy [..] inne zacne Osoby á o wielkie rzeczy częśto łądzą. *GroicPorz* C2v; *KrowObr* 230v; *BielKron* 290v; *Spectabilis*, Zacny/ poważny/ známienity/ wyśokiey godnosci/ vczćiwiy. *Mącz* 405b, 149b, 157d, 432a; *RejPos* 310; *RejZwierc* 19, 148v; *BielSpr* 6; *Krolowie*/ máią się zábáwiác ludźmi śtátecznymi/ poważnymi y rośtropnymi/ á od nich rády we wśzech śprawách śzukác máią. *ModrzBaz* [16], 5v; *StryjKron* 452; *Phil* O2; *OrzJan* 119; błogóśławienia y żegnánia chlebá/ winá/ oleiu/ świec/ wody/ łoli y inśzych rzeczy [..] v poważnych y wiáry godnych/ y śtárożytnością záleconych Kościołá powśzechnego hiftorykow pełno *LatHar* 57.

W przeciwstawieniu: »poważny ... lichota« (1): bo on zacny y poważny Prálat/ á ia lichotá/ on w murzech/ á ia pod murem *CzechEp* 6.

Zwrot: »być poważnym« [*w tym: u kogo* (2), *miedzy kim* (1)] = *cieszyć się czymś szacunkiem, mieć poważanie* (3): kto zakonu nie miał małżeńskiego/ Iuż nie był tak poważny v śtanu káźdego. *RejZwierc* 40v; gdy sie tym śpośobem wedle náuki Páńskiey śprawowác będzieś/ [..] zacniejszy á poważniejszy [!] śtan twoy będzie miedzy wśzytkimi pośtronnymi narody świátá tego. *RejPos* 315; *RejZwierc* 46.

Wyrażenia: »poważny dom« = *celebris familia* *Mącz* [szyk 4:1] (5): De summo loco adolescens, Poważnego domu álbo rodu młodzieniec. *Mącz* 78b; *Vetus et honorata familia*, Stáry vczćiwiy y poważny dóm. *Mącz* 157d, 117c, 157d; *RejPos* 227v.

»poważne imię« [szyk 1:1] (2): *RejPos* 198; Ach nieśtetyś/ widział kto kiedy iáko żywo? Imię moje poważné/ zelżoné tak krzywo? *GosłCast* 61.

»ludzie, człowiek poważny(-i)« = *homo magnae existimationis, magnus a. spectatae integritatis vir* *Mącz*; *vir gravis* *Modrz*; *homo magnae auctoritatis* *Cn* [szyk 12:9] (14:7): *GroicPorz* C2v; *BielKron* 290v; *Homo potens et graciosus*, Człowiek powáżny y wielkiego záchowánia. *Mącz* 149a; *summates, qui et optimates et primates appellantur*, Zacniejszy/ poważniejszy/ známienitszi ludzie. *Mącz* 432a, 111a, 204b, 405a, 451b; *RejAp* 191v; *GórnDworz* Kkv; *RejPos* 4, 310; mądrzy walecznicy záváždy siwe á poważne ludzi/ [..] ná lektykach álbo ná kolebkach kážą zá woyski wozić/ á ich rády á pámięci vżywáią. *RejZwierc* 145, 19, 268v; *WujJud* 33v; Ma być tedy Rzeczpośpolita rządzoná temi zwyczáymi/ ktore śpolnym zezwoleniem śtátecznych/ poważnych á vczćiwych ludzi bywáią pochwalone *ModrzBaz* 5v; Ty o to ftoisł/ áby żaden prośtego śtanu człowiek/ choćiaby też y iáki poważny/ ábo iáką godnością ozdobiony/ [..] nie chodźl w złotem łáncuchu/ ábo w iákiem kóśztownem śuknie *ModrzBaz* 50v, 14, [16]; *Phil* O2.

»mąż poważny« = *vir serius et gravis* *Cn* [szyk 2:1] (3): zakonu vczyli/ dwa Meżowie poważni i śtarzy/ ktore z vrzędu ich zowią po grecku *Nomodidaskalus*. *MurzNT* 173v *marg*, 173v *marg*; [*Elżbieta, królowa Węgierska*] godnych/ poważnych/ y śtátecznych mężow z vrzędow złożyłá *StryjKron* 452.

»poważna osoba, persona« = *vir gravis* *Modrz* [szyk 4:3] (5:2): *BielKom* B3; Persony poważne á ośiádłe nie máią być łzperunkámi wciázáne/ áni dobrá ich *GroicPorz* dd4; *RejWiz* 166v; bo gdzie ieft wietłze zgromádzenie ołob poważnych/ tám theż rozum wietłzy/ wciúwość/ baczenie/ moc y záchowanie przyaciéłłkich obyczáiow. *BielKron* 334v; *RejZwierc* 37; Abowiem káždy nieprzyaciéł nie boi łie łtroynych mężow áni łáncufłnych/ áłbo dołthátnich/ áłbo poważnych/ gładłkich perłon/ y vrodziwych/ thylko łámych zbroynych á ćwicżonych *BielSpr* 6; *ModrzBaz* 13.

»rodzaj poważny« (1): *Filius terrae*, Człowiek który yeft rodzáyu nie bárzo poważnego/ á którego rodzaj nie znáyomy áni záchowáły miedzy dobrémi ludźmi yeft. *Mącz* 127a.

»poważny stan (poważni stanowie)« (6): *LubPs* A2; wielka łie pociechá słtawa włzem onym ták poważnym łthanom [tj. *aniołom*]/ z iednego ták márnego á mizernego robaczká/ ktorj [...] vzna łie á rozżáluie łie vpadku łwego *RejPos* 166, 315; Rzymie gdy cie rządzili poważni łtanowie/ Nie było żadney mocy podobney ku tobie. *RejZwierc* 252v, 36v, 201v.

Szeregi: »poważny a mądry« (1): Tych cnot niech łię [*młodzieńcy*] przyuczáią poznáwác á ćwiczyć łię w nich/ áby nimi nietylko o łobie ále też y o drugich vmieli rádźić. [...] przeto y z ludźmi poważnemi á mądrymi [*cum viris gravibus et prudentibus*] towarzysłtwo mieć winni *ModrzBaz* 14. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»mocny a poważny« (1): Pan nád pány/ Krol nád krolmi/ [...] ołtápiiony dziwnemi łłumy rozlicżnych á mocnych á poważnych/ nie ziemłkich ále niebiełkich łług łwoich/ to ieft Archányołow/ Anyołow. *RejZwierc* 69.

»przedni a poważny« (2): *Fastigium tenere inter homines*, Przednieyłzym á poważnieyłzym być. *Mącz* 119c, 204c. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»poważny i doskonałego rozumu« (1): [*Grzegorz XII*] Acżkolwiek był poważny y doskonałego rozumu/ włzáłże ná łynodzye Pizys ieft łłozon s Papiéłtwá. *BielKron* 187v.

»sławny, (a) poważny« (2): *Mącz* 451b; [*Zuzanna*] poćciwie zázwdy żywot łwoy chowáłá vżywáiąc ná włzem łławnego á poważnego łtanu łwego *RejZwierc* 201v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»święty a (i) poważny« [szyk 2:1] (3): *RejPos* 4, 198; Ták wy Doktory Kościelne poważne y święte łudźie pewnie nie z miłóści chrześciáńłkiewy zowiećie *WujJud* 33v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»poważny i uczony« (1): Przy ktorych [*uczących zakonu*] w Hierufalem inłzych mężow tełz poważnych i vczonych było łiedmdźiełł MurzNT 173v marg. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»wielki a poważny« (1): ołobá tego łświętego Krolá á tego Proroká/ ieft ták zacna y v Páná Bogá y v włzech łudzi/ przeto też włáłnie ieft wielkim á poważnym łtanom [...] práwie iáko żwierciáđłem wyłtáwioná. *LubPs* A2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»poważny, (a) wzięty« = *praeditus autoritate* *Mącz* (3): *Authenticus*, Poważny á wzięty. *Mącz* 22a, 317c; ná co [*wprawowanie pana w poczciwy żywot*] potrzebá człowieká poważnego/ wziętego/ ktoregoby łátá/ y dołwiáđłzenie wyćwiczyło *GórnDworz* Kkv.

»zacny, (i, a) poważny« (9): Spectatae integritatis vir, Zacny/ poważny człowiek. *Mącz* 405a; *RejPos* 315; *RejZwierc* 36v, 268v; wspominać ia niechęć [*mądrości króla*]: pewnie wiedząc że W.M. Senatorem tak zacnym a poważnym będąc/ [...] w skrytych niż ia [sprawach/ dobrześ tego doznał. *Oczko* A3; *Calag* 28a; *CzechEp* 6; niewiem czym się to dzieje/ księdzemli? świętemli? onali monstancją? ielli też łamym onym ciałem/ ktore tak pod czas zacne/ poważne onym się pokazuje/ że ie też za Bogą pozdrawiają/ y o nim to/ iż nie iest chleb ale Bog śpiewają *CzechEp* 192; A przeto Czyśćca łam Pan Bog iest budowniczym. [...] między innymi Rupertus zacny y poważny Autor/ ten [wykład] pisząc na to miejsce tak wyklada. *WysKaz* 34. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]

»poważny i świata zalecony« (1): A strzeż się abyś temu co się tu z poważnych y świata zaleconych Doktorow przywiódło wiary nie włożył. *SkarŻyw* 103.

α. *W funkcji rzeczownika* (6) : Acz się to przełożonemu a poważnemu za mało zda być wzgardzonym v ludzi/ bo mu nie imie nikt w oczy rzec. *RejZwierc* 147; Reverens – Czcząci poważniejszego. *Calep* 921b; *WujNT* 653 marg.

W połączeniach szeregowych (2): *RejPos* 317; Iż za grzechy ich odejmę s pośrodku między nimi mądrego/ rądnego/ poważnego/ pościwego/ mężnego *RejZwierc* 188v.

Wyrażenie: »podług świata poważny« (1): Ażalż to nie iest iawnie każdemu wiadomo/ iż Pan BOG łwą wieczną mądrość/ [...] Zakrywa ją przed mądremi/ podług światá poważnemi/ ale ją swym małuczkim ziawił *ArtKanc* K12.

3. *Ważny; doniosły, znaczący; serius Modrz* (131) : obyczaj iest/ ludźmi znamienitimi takowe księgi przypisować za których zaleceniem mogłyby one być poważniejsze a od przygany proźniejsze. *WróbŻółtGlab* A2v; *GliczKsiąż* N4; *LubPs* V2; *Leop* *2v; z drugiej strony brzegow Renu żadnego biskupstwa nie miał ani miałby poważnego. *BielKron* 282, 287v, 293; *SienLek* 197; *RejAp* 11; raczył [małżeństwo] poddać pod posłuszeństwo zakonu tego: okazując to/ iż v niego ani panieński/ ani żaden zakon poważniejszy a wdzięczniejszy nie był. *RejPos* 43v, 237v; Otóż rozumie/ iaka wodá iest na chrście/ y co ją poważną czyni. *BiałKat* 238v; *KuczbKat* 150; Bo acz tho zową wyzwolonemi naukami/ Grammatikę/ Logikę/ Retorikę/ Muzikę/ Aritmetikę/ Geometrią/ y Astronomią/ a ją to nauki poważne a trudne. *RejZwierc* 13v; Ale mądrość iest coś dziwnego/ coś poważnego/ a prosto iest z niebá dar Boży *RejZwierc* 146, 130, 135v, 155; ono na czas poważne y do czasu trwające zwierzchowne szabatów ustanowienie/ odrzucał *CzechRozm* 72, 118v; Klądę náde wżytko/ iawnie dwu wielkich Zborow S. [...] napowaźniejsze świadectwo. *SkarJedn* 281, 289; *SkarKaz* 44a, 80a.

poważny u kogo (6): obaczyć mamy/ co iest a iako iest poważna modlitwa v Pana tego/ ktora pochodzi s serca pokornego *RejPos* 202v, 43v, 181; V takich ludzi cnota poważna była *RejZwierc* Bbb2v, 38 marg; *SkarKaz* 455a.

poważny czym (1): To co one siedm Zborow miały/ y to czym ich wyznanie y ustanowienie było poważne/ to się wżytko na tym S. zborze náyduie. *SkarJedn* 288.

poważny gdzie (1): Nie wirszowi folguie/ prawdzie Historie/ Bo prawda iest poważna z dawná w Sarmaciey. *StryjWjaz* A3.

W połączeniach szeregowych (10): *RejKupSekl* a3; *BielKron* 289v; *Mącz* 454b; A przypatrować się onym pięknym/ poważnym/ a łhátecznym [sprawom ludzkim/ a czasu przedsię darmo nie trącić

RejZwierc 18, 15v; *SkarŻyw* 492; Iż nád łowo Boże/ niemálfz nic zacnieyřzego/ powaźnieyřzego/ czyřtřzego/ gruntownieyřzego y pewnieyřzego. *CzechEp* 111; *Phil* B4; co mię do tego przywiódo/ ábych fię ták wielkiey/ y powaźney/ á temu ták trudney á niebeřpieczney prace w przekłádaniu Nowego teřtámentu ná nálfzę rzecz Polřká znowu podiáł. *WujNT przedm* 1, *przedm* 15.

W przeciwstawieniach: »mały (2), maluczki, mierny, nienależyty ... powaźny« (3): *GórnDworz* L2; w málych y miernych řprawách bez niey fię nic poczynáć nie ma: iednák powaźne y wielkie/ ktorých dobrze řiła y dowćipem nářzym odpráwić nie móžem: modlitwę gorącą wyciągáią. *SkarKaz* 609b; tám [*w Wenecji*] lud pořpolity nie rządzí: tylo w rzeczách máluczkiých/ y nienależytych/ zdánia ich pytáią. Lecz rzeczy powaźne [...] przy křiążęćiu řtaczáią *SkarKazSej* 691a.

Wyrażenia: »powaźne miejsce« (4): In contentionem honoris venire, Zá páfy chodźić o powaźnieyřze mieyřce. *Mącz* 480c; *RejPos* 101, 201, 241.

»powaźna przyczyna« [*szyk 4:1*] (5): *WujJud* 179; dni krzyżowe: [...] ná Koncylium Aureliáreńkim [...] dla kilku powaźnych przyczyn támże wyráżonych/ á miedzy infzemi/ dla záchowánia pořanego zboża/ y owocow/ y powietrza morowego oddalenia obchodźić kazano *LatHar* 125; *SkarKaz* 39b, 45b, 207a.

»rzecz powaźna« [*szyk 26:19*] (45): *RejKupSekl* a3; *MurzHist* A2, A2v; *LubPs* Hv, ddv; *KrowObr* 194v; *RejWiz* 22v; Acź fie dworřtwo nie trefi do powaźnych rzeczy *RejZwierc* A4; *RejAp* 72; ći kthorym dáł Bog więcey vmieć/ [...] ięli fie rzeczy powaźnych piřáć ięzykiem Polřkim/ nářtálá Biblia/ nářthály ine piřmá *GórnDworz* A2v, F7v, G8v, K7v, O8, X2; *RejPos* 89, 166, 201; *RejPosWiecz*³ [97]v; TV moy bráćie coć zá řprawę podavam przed oczy/ Gdy będziefz czedł wyrozumiefz co fie teź w niey toczy. Choć řá rzeczy mniefy powaźne [...] / Przedfię kto ie czyta ma z nich niemále pożytki. *HistLan ktv*; *KuczbKat* 395; *RejZwierc* 15v, 36v, 87v, 113v, 140v, 147; *BudBibKaw* A2; toć iuź nie żárt: bárzo to y řmiála y hářda/ błáđ/ ták rzeczy powaźnych Piřářzowi/ przyczytác *CzechRozm* 51, A4,15, 17v, 51, 56 (8); *CzechEp* 103; *CzechEpPORz* *2; X.K. w rzeczy wielkiey/ y powaźney řmiechem nářabia *NiemObr* 173; ludzie cáłą chęciá zwykli fie kuřić o rzeczy vćźćiwe/ powaźne/ y przyiemne *Phil* B4; *WujNT* 790; *PowodPr* 72; *SkarKaz* 155a; *KlonWor* **2v, 40.

»powaźna sława« [*szyk 2:1*] (3): *RejZwierc* 136v, 179v; powaźnieyřza żywie Sławá tego/ ktory z fámym nie ľękliwe Podkał fie nieřzczęćiem *SzarzRyt* C2.

»powaźna (jest) sprawa« [*szyk 15:1*] (16): Zda mi fie nie mey głowy Naiařnieyřzy panie Są tak powaźne řprawy czo przekłádálfz ná mię *RejJóz* Lv; *MurzNT* 43v; *BibRadz* I 1d marg; *Mącz* 78a; řpyřálem tám ty kazánia/ ktore W.K.M. przetho przypifuię/ áby thák wielka á powaźna řprawá/ [...] pod obroná W.K.M. [...] do rąk ludzkich podána byłá. *SarnUzn* A3; káźda řprawá/ [...] káźdey Ewanyeliefy řwięthey/ iefł závždy powaźna *RejPos* 225; *RejZwierc* 18, 18v, 56v, 119v, 241; *RejPosRozpr* c3; [*Ludwik, król węgierski*] Spráwiedliwořći niebárzo pilnym řtrožem był/ więcey tańcow niźli powaźnych řpraw [*seriis negotiis*] pilnowáł *ModrzBaz* 23v; *WujNT przedm* 5; Miedzy powaźnymi y wielkimi řprawámi poczytác mamy obieránie vrzędnikow kořćielnych y řwieckich. *SkarKaz* 610a, 609b.

»powaźne řwięta« [*szyk 1:1*] (2): *LatHar* 323; Bo y ná Tribunale to záchowuiá, žeby řwiętá były řwiętámi, zwlářczá powaźné řwiętá. *SarnStat* 1279.

»poważny (jest) urząd« [szyk 2:1] (3): Magnum theatrum habet ista provincia, Twój vřząd y dółtoyność/ wielmi ofwiętny/ wyłoki á póważny yeft. *Mącz* 454b; *KuczbKat* 235; *SkarŻyw* 492.

»poważny do wiary« = *wiarygodny* (1): vstna relátia zda fie bydź poważnieyřza do wiary. *SarnStat* 1288.

Szeregi: »poważny i godny« (1): vmyśliłem tego żeglarzá Wiřlnego W. M. miánowicie przypifác y oddác/ [...] Profzę tedy pokornie/ nie rácz W. M. tym nowym zádátkiem pořług moich pogardzác: áż fię owdzie co poważnieyřzego y ofoby W. M. godnieyřzego dołtoi y doyźrzeie. *KlonFlis* Bv.

»napewniejszy a napo waźniejszy« (1): ná tym piałzczánym fundámencie/ w krotkim czásie miáła vpácć więřza część ártykułow napewnienyřzych á napowaźnienyřzych wiary náłzey *CzechEp* 108. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»poćciwy a poważny« (1): wiele ná thym wieku zależy/ poki go poty go/ ábychmy w nim závždy záchowáli poćciwe powinności řwoie [...] iáko ná náłz řthan Krześcijáńłki á cnotliwy należy/ [...] sławą oną wieczną poćciwą á poważną *RejZwierc* 136v.

»poważny a potrzebny« (1): Dworzánin gdy mu przydzie być ná pokoju s pánem/ iefli inego czáfu/ y ná inym mieifcu řprávował rzeczy poważne/ á potrzebne/ thedy [...] ie ma odłózić *GórnDworz* K7v.

»pożyteczny a poważny« (1): [wiele ludzi mniema] żeby im [językiem polskim]/ niemogła być żádná rzecz pożyteczna á powáźná wypifaná *MurzHist* A2.

»przedni i poważny« (1): Ci też mili Papieżowie pořtánowili/ áby ich piřmá/ nád wřzytkie inřze piřmá/ przednieyřze/ y poważnieyřze były *NiemObr* 157.

»spaniły a poważny« (1): Dapaticum negotium, Pańska řpaniła á poważna řprává. *Mącz* 78a.

»řwięty a poważny« (1): Pan [...] kazał go [Lucyfera] řtráć inym řwięty m Aniołom řwoim/ z onego ták řwiętego á poważnego mieyřcá iego *RejPos* 101.

»wielki i (a) poważny« [szyk 14:3] (17): W wielkich á poważnych rzeczach nigdy chodź nye chciał gdim cudá tve nád rozum řwoj závždy wielkie bjć znał *LubPs* ddv, Z2; Abowiem ty řwiadectwa Duchá řwiętego/ řą więřze/ y poważnieyřze/ á niřfli řwiadectwá wřzyřtkich Doktorow tego řwiátá *KrowObr* 14v, 189 [2 r.]; *SarnUzn* A3; *GórnDworz* X2; *RejZwierc* 36v; Y to řłáby wężel/ nie baczę áby ná nim rzecz ták wielka y poważna oprzeć fie y závwieřć miáła. *CzechRozm* 133v, lv; *CzechEpPorz* *2; *NiemObr* 173; chodźć [do kořciola Salomonowego w Jeruzalem] trzykroć do roku wiernym řwoim [Pan Bóg] rořkazał. Co zá przyczyny były tey drogi/ kto vwaźyć prágnie/ námieni fię ich kilká dořyć poważnych y wielkich. *SkarKaz* 39b; wielkie á poważne řą przyczyny/ ták pilnych o zmartwychwřtániu Páńłkim dowodow. *SkarKaz* 207a, 455a, 609b, 610a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»zacny a (i) poważny« [szyk 9:2] (11): PSalm ten z ofobnych mieyřc piřmá řwiętego iefł zebrańy. Bo w řobie poważne á zacne prorocctwo [o Chrystusie] zámyka *LubPs* Z2, K, N2v; *BibRadz* I 1d marg; názáiutř Cefarz w gořpodzie řwey wřzytki kfiaźęřta y pany cześřhował/ á tak fie řpokoynie y krotofilnie řkończyła/ tá zacna y poważna koronacia *BielKron* 331v; *RejAp* 197; *RejPos* 201; Bo máią řwięte modlitwy onę moc zacną y poważną/ przez ktorą nawięcey dyabelřtwá wypędzone bywáią. *KuczbKat* 355; *RejZwierc* 18v; Ezáiář Prorok/ bárzo wiele rzeczy zacnych y poważnych [o Cyrusie, królu perskim] mowil *CzechRozm* 177v, 212. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»znamienity a poważny« (1): ZNámienity á poważny iest Pfalm ten/ w którym thu iest dzyękowánie zá krolestwo Páná Kryftuflowe *LubPs* ee6.

Iron. (1): Naydziesz też w drugim kráiu iż ledá krzywdá tak będzie poważna/ coby ią mógł kilkiem fłow odpráwić/ wnet iuż pánczerze szoruią *RejZwierc* 16v.

4. *Okazały, wielki, wspaniały* (8) : *BielKron* 292; Kiedy pospołu byli z pany trojańskimi. Ieśli przyszło stać, zawždy ramiony wielkimi Przerownał Menelaus, a gdy zasiadali, Poważniejszym Uliissa wszyscy vważali *KochMon* 26; *Oczko* 18v; co dziwnieysza/ że lię iedney monstráncyey poważnieyszey/ insze wżytkie gdy lię ich wiele w kupę/ w mieście wielkim zeydzie kłániáią? *CzechEp* 192; tak dáleko poważnieysze to było okázowánie/ gdy dziedzić niebá y źiemie fwoy dom/ páłace/ rołkołzy/ doštátki/ swoim vczniom w oczách stáwił *SkarKaz* 122b.

W połączeniach szeregowych (2): Miáftá by lepże były/ opátrznieysze/ powáznieysze/ mocnieysze. *BielKron* 334v; *Dapaticus, Amplus vel Magnificus significabat, Pański/ Spániły/ Poważny. Mącz* 78a.

Szereg: »pyszny abo poważny« (1): Piotr s. fzedł do Hetmáná onego: człowiek on nádzyewáiąc fie by miáło być co pyfznego ábo poważnego wedle fwiátá/ wyfzedł przeciwko niemu y z żoną y s pocztem swoim. Aliści zebraček idzye piechotą/ bofo/ we złey fukni. *RejPos* 301.

5. *praw. Obciążony winą* (1) :

Wyrażenie: »strona poważna« (1): POważność tego Sądu táka iefth/ iże ná nim ftronie poważney/ żadna odwłoká/ żadnym obyczáiem niebywa daná *GroicPorz* i4v.

Synonimy: **1.a.** stały, stateczny; **b.** surowy; **2.** szanowany, uznany; **3.** znaczny; **4.** znaczny; **5.** obwiniony, oskarżony.

Cf NIEPOWAŻNY, POWAŻNOMOWCA, POWAŻONY, ROZWAŻNY, WAŻNY